

Datum

10 oktober 2024

Onderwerp

Inbreng VNG en Divosa voor CD Armoede en Schulden dd. 17 oktober

Geachte dames en heren,

Op 17 oktober debatteert u met staatssecretaris Nobel van Sociale Zaken en Werkgelegenheid over het Armoede- en Schuldenbeleid. De VNG en Divosa bieden u het perspectief van gemeenten en de uitvoeringspraktijk en vragen uw samenwerking om in actie te komen rond de volgende onderwerpen:

1. Actie om de ambitie op bestaanszekerheid te concretiseren en stapsgewijs te behalen:
 - Werk samen met gemeenten en publieke dienstverleners de toekomst van het stelsel van bestaanszekerheid uit.
 - Zorg voor bestaanszekerheid van iedereen door het structureel borgen van het bestaansminimum ook bij burgers met schulden in invorderings- en incassotrajecten.
 - Roep daarnaast het kabinet op om de kloof tussen ambities en de ontoereikende mogelijkheden en middelen van gemeenten te dichten.
 - Maak met de nieuwe armoedegrens van Nibud, SCP en CBS werk van de adviezen van de Commissie Sociaal Minimum binnen de brede ambitie van bestaanszekerheid.
 - Voorzie in een wettelijke grondslag voor proactieve dienstverlening door gemeenten.
2. Effectieve schuldenaanpak vraagt om het aanpakken van tegenstrijdigheden:
 - Stop met gokindustrie als inkomstenbron.
 - Schaf 5%-regel afloscapaciteit bij dwanginvordering af als deze het inkomen ontoereikend maakt.
 - Bied de mogelijkheid om gegevens te delen voor onder meer een integraal schuldenoverzicht.
 - Zorg voor een sluitende schuldenketen door het verbinden en faciliteren van rollen en taken, waarbij gemeenten een zorgplicht en regierol hebben.
 - Herzien het stelsel van bewind.

1. Actie om de ambitie op bestaanszekerheid te concretiseren en stapsgewijs te behalen**Toekomst stelsel bestaanszekerheid**

Zorg ervoor dat er een solide basis is voor iedereen die onder de armoedegrens leeft en maandelijks onvoldoende geld heeft voor vaste lasten, inclusief burgers die met schulden kampen. We delen ambities met het kabinet op het gebied van bestaanszekerheid en zien kansen voor proactieve dienstverlening en schuldhulpverlening. Echter, er is een kloof tussen deze ambities en de beschikbare middelen voor gemeenten. Gemeenten kunnen de structurele problemen niet

effectief aanpakken met incidentele budgetten, waardoor de betrouwbaarheid van hun optreden richting de burgers onder druk komt te staan. De toekomst van het stelsel van bestaanszekerheid vereist moedige politieke besluiten en samenwerking tussen ministeries, publieke diensten en gemeenten. Dit vraagt om een langetermijnvisie met concrete bouwstenen voor de korte, middellange en lange termijn. VNG en Divosa willen hier graag samen met het kabinet aan werken, zoals eerder uiteengezet in de [Verklaring van de Top Bestaanszeker Nederland](#) en ons essay '[Bestaanszekerheid als Belofte](#)'.

Nieuwe armoedegrens en adviezen Commissie Sociaal Domein

Uit het regeerprogramma blijkt dat er wordt vastgehouden aan de SDG-doelstellingen (*Sustainable Development Goals*) om het aantal kinderen in armoede in 2025 te halveren ten opzichte van 2015, evenals het aantal huishoudens met schulden in 2030 te halveren ten opzichte van 2015.

Uit de CPB cijfers opgenomen in de [Monitor bij 3e Voortgangsrapportage Aanpak Geldzorgen, Armoede en Schulden](#) blijkt dat de kinderarmoedecijfers van 9,1% in 2015 zullen dalen naar 4,6% in 2025. De SDG-ambitie op kinderarmoede lijkt behaald te zijn met de raming vanuit de huidige armoededefinitie. Er moet overigens nog veel gebeuren om het aantal mensen in armoede in 2030 tot de helft van 2015 te laten zakken.

Op 17 oktober 2024 publiceren het SCP, Nibud en CBS een nieuwe methode om armoede te meten, waarin de normen zoals benoemd in de rapporten van Commissie Sociaal Minimum centraal zullen staan en wordt gevoed met werkelijke kosten die huishoudens maken (zoals energie en wonen). We vragen u om deze nieuwe meetmethode te omarmen en op basis hiervan de armoede in Nederland te meten én definiëren. Mocht dit leiden tot meer mensen in armoede, kan het kabinet snel reageren door de adviezen van de Commissie Sociaal Minimum te volgen. Deze adviezen helpen om het sociaal minimum te verhogen en om dit iedere vier jaar opnieuw te herijken. Hiermee kunnen we de ambities op (kinder)armoede waarmaken.

Proactieve dienstverlening

Het is van essentieel belang dat gemeenten de mogelijkheid en bevoegdheid krijgen om inkomensregelingen ambtshalve toe te kennen aan inwoners die onder het sociaal minimum terechtkomen. Het proces voor het aanvragen van regelingen moet zoveel mogelijk worden vereenvoudigd. Voorzie gemeenten van een wettelijke grondslag, zodat zij gegevens van SUWI, Belastingdienst en DUO kunnen gebruiken voor proactieve dienstverlening.

2. Schuldenaanpak roept om tegenstrijdigheden aan te pakken en échte verandering te realiseren:

Draai de kraan dicht: Focus als één overheid op bestaanszekerheid en de aanpak van de oorzaken van schulden

De beleidsopties uit het IBO Schulden lijken zich vooral te richten op het systeem van schuldhulpverlening en incasso. De sleutel zit echter in het systeem van bestaanszekerheid en het aanpakken van de oorzaken van schulden. Vaak hebben beleids- en stelselkeuzes een onvoorziene impact op het aantal mensen in schulden. Zolang dat de praktijk blijft, verandert er in

wezen niet veel. Alle partners in schuldenketen dienen gezamenlijke doelen en ideeën te hebben over hoe we samen vormgeven aan alle beleidsterreinen die impact hebben op schulden. We moeten af van het curatief oplossen wat we elders zelf veroorzaken.

Stimuleer oplossingen voor schulden en beperk de oorzaken

Zolang er nog wordt gestuurd om de Rijksinkomsten uit gokken te verhogen, waardoor mensen worden gestimuleerd en verleid om te gokken, zullen er meer mensen in geldproblemen komen. Daarom roepen wij u op bij de minister er op aan te dringen dat de rijksoverheid stopt met het verwerven van inkomen uit gokken.

Verder constateren wij dat *Buy Now, Pay Later* kan leiden tot problematische schulden. Daarom pleiten wij voor een aanscherping van de regelgeving om het gebruik van deze betaalmethode te reguleren.

Aflossen mag nooit leiden tot bestaansonzekerheid en meer schulden

Nu is de regel nog dat mensen, die op het bestaansminimum leven, 5% moeten kunnen aflossen als er loonbeslag gelegd wordt. We pleiten ervoor om hetzelfde uitgangspunt te hanteren als het vrij te laten bedrag bij schuldregelingen. In de tussentijdse evaluatie Wet vereenvoudiging beslagvrije voet wordt juist dit punt vooruitgeschoven naar de eindevaluatie. Dat betekent dat deze uiterst ongewenste situatie langer dan nodig in stand blijft. VNG en Divosa zijn ervan overtuigd dat aflossen nooit het verschil mag opleveren tussen toereikend en ontoereikend inkomen. Het is ook belangrijk dat het bestaansminimum wordt geborgd in invorderings- en incassotrajecten, anders lopen ze het risico op verdere achteruitgang door de huidige invorderingspraktijken. Maak een einde aan deze ongewenste situatie.

Zorg voor een gestructureerde aanpak voor gegevensdeling om een integraal schuldenoverzicht te realiseren.

Zolang er geen adequate gegevensdeling mogelijk is en er voldoende regie en samenhang rondom deze gegevensdeling ontbreekt, waarbij de inzet van alle bronhouders, realtime werken en privacyvraagstukken zijn geborgd, achten wij de realisatie van een integraal schuldenoverzicht niet haalbaar. Het is belangrijk dat de verschillende plekken waar schulden geregistreerd staan zo worden georganiseerd dat schuldengegevens op een consistente manier worden samengebracht in een overzichtelijk portaal. Hierdoor kunnen we van de huidige gefragmenteerde informatievoorziening een integraal schuldenoverzicht creëren en alle schuldeisers in kaart brengen. We vragen het kabinet om werk te maken van het advies van IBO schulden voor het creëren van een overzichtelijk portaal.

Zorg voor een sluitende aanpak en ketensamenwerking in het schuldendomein

Zolang gerechtsdeurwaarders de wettelijke bevoegdheid hebben om betalingen af te dwingen is het niet wenselijk om hen verantwoordelijk te maken voor zorg- en dienstverlening. Dit kan leiden tot ongewenste prikkels en belangenconflicten. Gerechtsdeurwaarders zijn primair gericht op het incasseren van schulden en niet op zorgzame benadering van schuldenproblematiek. Gemeenten zijn beter in staat om een zorgzame en integrale aanpak en ondersteuning te bieden. De pilot 'ketensignalering en doorverwijzing' rond (gerechts)deurwaarders loopt op dit moment nog. We vragen het kabinet om een sluitende aanpak binnen het schuldendomein waarbij onderlinge verbinding en aandacht voor passende rollen en taken centraal staat.

Herzie het stelsel rond schuldenbewind – geef gemeenten de benodigde bevoegdheden en middelen om inwoners passend te ondersteunen

Zolang het stelsel van schuldenbewind niet dringend wordt herzien, is het te verwachten dat de huidige tekortkomingen in dit systeem alleen maar zullen toenemen. Gemeenten signaleren een aantal knelpunten waaronder het gebrek aan regie voorafgaand aan de instelling van schuldenbewind. Dit belemmert een efficiënte aanpak en ondersteuning van kwetsbare inwoners. Wij pleiten er voor de regierol bij gemeenten te leggen. Dat stelt gemeenten eerder in staat om inwoners vroegtijdig passende hulp te bieden. Denk aan budgetbeheer of schuldhulpverlening in plaats van direct bewindvoering. Dit doet echter niets af aan de noodzaak van een intensievere samenwerking tussen bewindvoerders en schuldhulpverlening, die van cruciaal belang is.